

## სამაგიდო წიგნი ქართულ სამეცნიერო სივრცეში

სამხრეთ კავკასიის რეგიონის გეოსტრატეგიული მდებარეობა და აღმოსავლეთ-დასავლეთის დამაკავშირებელი „ხიდის“ ფუნქციის საქმეში საქართველოს განსაკუთრებულობა, ჩრდილოეთისა და სამხრეთის დიდ სახელმწიფოებს მაგნიტივით იზიდავდა. ამ რეალობით განპირობებული საფრთხეები, ჩვენს წინაპრებს მალალ დონეზე ჰქონდათ გაცნობიერებული. ქართველი ერის წინარე პოლიტიკურ ისტორიას თუკი სიღრმისეულად ჩავენდებით, ნათელი გახდება, რომ ქართველი მეფეების უმეტესობას, მეზობელი სახელმწიფოების მმართველი წრეები და დასავლეთ ევროპის მეფენიც საფუძვლიანად ჰყავდათ შესწავლილი. აქედან გამომდინარე, საქართველოს სახელმწიფოს საგარეო პოლიტიკურ კურსსთან დაკავშირებულ ნებისმიერ გადაწყვეტილებას, სხვისი მოიმედებით ნაქარევად არასოდეს ღებულობდნენ. ამის შესანიშნავ მაგალითს, საფრანგეთის მეფის ფილიპე VI ვალუასადმი (1328-1350 წწ.), გიორგი V ბრწყინვალის (1318-1346 წწ.) დამოკიდებულება წარმოადგენს. სამეცნიერო ლიტერატურაში დადასტურებულია, რომ საფრანგეთის მეფის მიერ ჯვაროსანთა ლაშქრობაში – კონსტანტინოპოლის დასაცავად მიწვეულმა გიორგი V-ემ, ფილიპე VI ვალუას წინადადებას, მოზომილი დიპლომატიური ფორმით გამოუცხადა უნდობლობა. „საფრანგეთის ღვთაებრივი ხელისუფალნი – ვკითხულობთ დოკუმენტში – ხშირად აღძრავენ აღმოსავლეთის მეფეებს სარკინოზთა წინააღმდეგ საბრძოლველად, მაგრამ საქმე იმაშია, რომ შემდეგ ისინი აღარ მიდიან, სტოვებენ რამათ მტანჯველ ომში მარტოდ. ამგვარად, გთხოვთ თქვენ დაადგინოთ, როგორ და როდის გადმოლახავთ ზღვას და მყისვე მეც იქ მიხილავთ, თქვენი კეთილი ნების შესაბამისად 30 ათასი ჯარისკაცით.“ (ქართული დიპლომატიის ისტორია (ქრესტომატია) თბ. 2004 წ. გვ. 219-220) ცნობილი ფაქტია, რომ საფრანგეთის მეფემ ფილიპე VI ვალუამ ზემოაღნიშნული ლაშქრობა ვერ განახორციელა. ქართველი მეფე, ფილიპე ვალუას დანაპირებს რომ დაყრდნობოდა და ნაქარევი გადაწყვეტილება მიეღო, ადვილი წარმოსადგენია, თუ რა მიმე მდგომარეობაში აღმოჩნდებოდა მუსლიმთა კოალიციური ლაშქრის პირისპირ მარტოდ-მარტო მდგომი ქართველი მხედრობა და მისი სარდალი. ეს ფაქტი შეგნებულად მოვიტანე, რათა მკითხველისადმი მეჩვენებინა, თუ რამდენად დიდი დაფიქრება მართებს ქვეყნის ხელისუფალს ნებისმიერი გადაწყვეტილების მისაღებად, რომ მის მიერ გადადგმული ნაბიჯი, ერის ხვალისდელი დღისთვის ტრაგედიით დატვირთული არ აღმოჩნდეს.

ქართველთა წარსულის გამოცდილება პირდაპირ მიგვანიშნებს, რომ სახელმწიფოს მართვის სადავეებისთვის, ჩვენი წინაპრები საგანგებოდ ამზადებდნენ მეფისწულებს (მაღალი განათლებით, სახელმწიფოს მართვის საიდუმლოების შესწავლით, სამხედრო საქმით, დიპლომატიით, ხალხთან ურთიერთობის სპეციფიური ნორმების ათვისებით და ა.შ.) ამით იმის თქმა მიწადა, რომ, როცა ქვეყნის ხელისუფლების პირველი პირი ყველა ზემოაღნიშნული ღირსებით იყო შემკული, საქართველო მუდამაჟამს აღმავალი გზით ვითარდებოდა (დავით IV აღმაშენებელი, თამარ მეფე, გიორგი ბრწყინვალე), რადგან მისი გარემოცვა ინტელექტუალების და უნიჭიერესი ადამიანების კრებულს წარმოადგენდა. ასეთი პიროვნებების ხელში მყოფი ქვეყანა, ეკონომიკურად და პოლიტიკურად ძლიერდებოდა, ხოლო მისი ტერიტორიული მთლიანობა ხელშეუხებელი სახით გადაეცემოდა თაობებს. იმავე წარსულის გამოცდილება გვასწავლის, რომ დაბალი ინტელექტისა და შემთხვევითი პირების მმართველობის პერიოდში, მის გარშემო გაუნათლებელთა გუნდი იკრიბებოდა და ქვეყნის ბედიც უფსკრულისკენ მიექანებოდა.

ქართულ ისტორიოგრაფიაში დადასტურებულია, რომ საქართველოს გეოსტრატეგიული მდებარეობიდან გამომდინარე, მისი მმართველი ინტელექტუალური წრეების უმეტესობა, ახლოაღმოსავლეთის სივრცეში საქართველოსთვის საპატიო ადგილისა და ფლაგმანის ფუნქციის მოსაპოვებლად მაქსიმალურად ილწვოდა. ამ ურთულესი და საპატიო საფეხურის შენარჩუნებისთვის ბრძოლა, საქართველოს სახელმწიფოებრიობის გადარჩენის ერთადერთი შანსი რომ იყო, ეს ფაქტორი მათ კარგად ჰქონდათ გაცნობიერებული. თუკი ამ უპირატესობის დაბრუნებას ჩვენი ქვეყანა XXI საუკუნეში ვერ შეძლებს და „მარანჩალას“ ფუნქციის როლში აღმოჩნდება, მისი მომავალი დაღმავალი გზით წარიმართება. სამწუხაროდ, XX საუკუნის დასასრულისა და XXI საუკუნის დასაწყისის საქართველოს მმართველი წრეებისთვის, წინაპართა მდიდარი გამოცდილების გათვალისწინება შეუსმენელი დარჩა და შედეგიც სახეზე გვაქვს. მხედველობაში მაქვს საქართველოს ჩრდილოელი მეზობლის ძალისხმევით, აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონებში შექმნილი უმძიმესი ეთნოკომფლიქტური სიტუაცია და ისტორიული ტერიტორიების დაკარგვის რეალური მოცემულობა. ნაპოლეონ ბონაპარტე ბრძანებდა: „ერის უძღურება მაშინ იწყება, როცა კუთვნილ ტერიტორიას მონინაარმდეგეს ნებაყოფლობით უთმობს, ან ძალ-

მომრეობით მიტაცებული უკან დაბრუნებას არ ცდილობს.“ ეს მომაკვდინებელი საფრთხე, ჩვენი ქვეყნის მიმართულებით აისბერგივითაა აღმართული და დაძრული. არსებული სინამდვილისადმი სწორი დიაგნოზის დასმის და შესაბამისი რეცეპტის გამოწერის საჭიროების პრობლემატიკას, ქართველთა და უცხოელ ავტორთა N რაოდენობის სამეცნიერო ნაშრომები მიეძღვნა, მაგრამ, **დღემდე ვერავინ შესძლო იმ შეჯავშნული კარების გასაღების გამოჭედევა, რომელიც საქართველოში მიმდინარე კონფლიქტების დარეგულირებისა და ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის ხელშემწყობი ფაქტორი გახდებოდა.**

ჩვენი უდიდესი ნაკლი იმაში მდგომარეობს, რომ განსაკუთრებული ყურადღება მხოლოდ უცხოელ ავტორთა შრომებზე გადაგვაქვს და რაიმე სასიკეთოს შემოთავაზების შემთხვევაში, ხშირად აჟიოტაჟსაც ავტყობთ. მაგრამ, გავისუსებით, თუკი ქართველი კაცი უფრო ამაღლებულ საფეხურზე შედგა და ჩვენი გასაჭირიდან გამოსვლის რეალური გზა დაგვისახა. ეს ავადმყოფური სენი დღემდე შემოგვრჩა. XXI საუკუნის მიმდინარე პოლიტიკური პროცესები და არსებული სინამდვილე, ქართველი ერის წინაშე პრინციპულად აყენებს საკითხს, – უცხოელთა გაფეტიშების ტყვეობიდან გამოსვლის და ქართულ რეალობაში დაბრუნების აუცილებლობის შესახებ. **ჩემს მიერ საკითხის ასეთი ფორმით დასმა, ქართველი სწავლულის ნაშრომის გაცნობამ განაპირობა. მხედველობაში მაქვს პროფესორ ზურაბ ხონელიძის მონოგრაფია: „მშვიდობის ქართული პარადიგმა“ თბილისი, 2021 წ. ეს სამეცნიერო ნაშრომი შესავლის, სამი თავისა და სამხრეთ კავკასიის- გეოპოლიტიკური სივრცის რეგიონალური თანამშრომლობის ახალი ფორმატის შესახებ შესაბამისი პროექტითაა წარმოდგენილი. კითხულობ ამ უაღრესად საინტერესო ნაშრომს და რწმუნდები, რომ იგი ავტორის მიერ წლების მანძილზე ნაფიქრალის ხორცშესხმას წარმოადგენს. მასში მოტანილი ყოველი დებულება, ქართველი ერის წარსულის გამოცდილების სიღრმისეულ ცოდნაზეა დაფუძნებული და რაც მთავარია, ამ სარძიკველზე დაყრდნობითაა შეფასებული თანამედროვე საქართველოს პოლიტიკური ყოფა. წარსულსა და დღევანდელობას შორის პარალელის გავლებამ და ლოგიკური თანმიმდევრობით გაკეთებულმა დასკვნებმა, ავტორს შესაძლებლობა მისცა გაბედულად ეთქვა იმ შეცდომების შესახებ, რომელიც გასული საუკუნის 90- იანი წლებიდან დღემდე იქნა დაშვებული. ამ მწარე სინამდვილის ფონზე, პროფ. ზ.ხონელიძე სავსებით კანონზომიერად სვამს კითხვას: რა გვეშველება, რა გამოგვიყვანს დღევანდელი უმძიმესი მდგომარეობიდან. ამ ურთულესი კითხვის პასუხს,**

ნიგნის ავტორი, თვით ქართველი ერის საკუთარ აზროვნებაში ეძებს. მისი სამართლიანი მტკიცებით, ამის შესაძლებლობა მხოლოდ მაშინ შეიქმნება, თუკი ერის ინტელექტუალთა ძალისხმევა ქართული სახელმწიფოს როლის ასამაღლებლად და მისთვის შესაფერისი დამატებითი ფუნქსიის შეძენისკენ იქნება მიმართული. ასეთი ფონის შექმნით, ავტორმა ერის ინტელექტუალთა კონსოლიდაციის აუცილებლობის დასაყრდენი საფეხური შეამზადა და ქვეყნის მმართველ პოლიტიკურ ძალას გარკვევით მიანიშნა: შემოქმედებითად მოაზროვნე ადამიანებზე დაყრდნობით ისეთი სამოქმედო პროგრამა მომზადებულიყო, რომლის პრაქტიკულად რეალიზაცია საქართველოს სახელმწიფოებრიობას საუკეთესო ნაყოფს მისცემდა. აქედან გამომდინარე, 1993-2008 წლებში ქართველთა მიმართ განხორციელებული საბედისწერო მოვლენები (რუსული საოკუპაციო ქმედებები, ქართველთა ეთნიკური წმენდა და ა.შ.) ქართველი ერის ფენომენის ვერშეცნობის და იმ რეალობის ვერგაცნობიერების შედეგს წარმოადგენდა, რომელიც ქვეყნის შიგნით მიმდინარე პოლიტიკური პროცესების შუამავლის გარეშე მონესრიგებას რომ ითვალისწინებდა. ამის ძირითად მიზეზს, პროფ. ზ.ხონელიძე შემდეგი გარემოებებით ხსნის: 1) ქართული პოლიტიკური ელიტის ეროვნული სახელმწიფოს აზროვნების დონემდე ვერამაღლება; 2) ერისა და სახელმწიფოს ინტერესებზე მაღლა, პირადი მეს და სარგებლობის დაყენება; 3) ქვეყანაში მიმდინარე მავნებლური პროცესების გადასაფარავად, საზოგადოების შიგნით დაპირისპირების ხელოვნურად გაღრმავება; 4) საქართველოს მოსახლეობის განათლებული და ინტელექტუალური ნაწილის პოლიტიკურ პროცესებში ნაკლებად მონაწილეობა და დაბალი ინტელექტის, არასახელმწიფოებრივად მოაზროვნე და უპასუხისმგებლო ადამიანებისთვის ხელისუფლებაში მოსასვლელად გზის გახსნა; 5) ქვეყნის მომავლის და მისი გადარჩენის საკითხის ერთ რომელიმე სუბიექტზე დაფუძნება; 6) საქართველოს საზოგადოების შესაძლებლობის ეროვნულ ენერგიად გარდაქმნის აუცილებლობის უგულებელყოფა.

ზემოაღნიშნული ნაკლოვანებების დაძლევის შემთხვევაში გახდებოდა შესაძლებელი: 1) ქართული საზოგადოების ნიჰილიზმის ტყვეობიდან გამოყვანა და მისთვის მომავლის რწმენის დაბრუნება; 2) ინტელექტუალთა მაღალი დონის მსოფლმხედველობრივი და სტრატეგიული აზროვნებისთვის დამახასიათებელ რეკომენდაციებზე დაფუძნებით შემუშავებული პროგრამის მიხედვით, პოლიტიკურ ჩიხში შესული ქვეყნისთვის გამოსავალი გზის ძიება.

აქედან გამომდინარე, იგი ხელისუფლების წი-

ნაშე შემდეგი სახის პრაგმატული ღონისძიებების გატარების აუცილებლობის საკითხს აყენებს: 1) უნდა მოხდეს საქართველოს გეოგრაფიული ახალი სივრცის შესატყვისი სტრატეგიული გეგმის შემუშავება და ამ სივრცისადმი საქართველოს დაპატრონება; 2) საქართველოში მიმდინარე ეთნოკომფლიქტების დაძლევისათვის დაკავშირებული პრობლემის მოსაგვარებლად, დაუყოვნებლივ იქნას მიღებული შესატყვისი გადაწყვეტილებები; 3) დროულად განხორციელდეს კონფლიქტისადმი მიდგომის წარსული წლების გამოუსადეგარი ფორმებისადმი ზუგშექცევა. კონფლიქტების გაჭიანურების მიზეზის ახსნის ფონზე ისეთი გზების და მიმართულებების გამოიძებნა, რომელიც ქართულ გემს დანიშნულებისამებრ ნავსადგურში უხიფათოდ რომ შეიყვანს.

რაც შეეხება მოსალოდნელ შედეგებს, იმავე პროფ. ზ.ხონელიძის სამართლიანი მტკიცებით, იგი არსებული პოლიტიკური სინამდვილის გათვალისწინებაზე და კონფლიქტის მშვიდობიანად მოწესრიგებაზე იქნება დამოკიდებული და რაც მთავარია, ეს ფაქტორი დაედება საფუძვლად სრულფასოვანი ქართული სახელმწიფოს ჩამოყალიბებას.

იმპერიათა გზაჯვარედინზე მდებარე საქართველოს, რომელსაც ყველა მიმართულებით ექაჩებოდნენ და დღესაც ამ მდგომარეობაშია, პროფ. ზ.ხონელიძე კანონზომიერად სვამს კითხვას: ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიების მეზობელი სახელმწიფოებიდან მიტაცების შესაჩერებლად, საქართველოს ხელისუფლებას შეუძლია თუ არა შესაბამისი მექანიზმების ამოქმედება. ამ საპასუხისმგებლო ამოცანის გადაწყვეტის ერთ-ერთ გზას, იგი განათლებასა და მეცნიერებაზე, საზოგადოების ჯანსაღ და პრაგმატულად მოაზროვნე ახალგაზრდებზე ორიენტაციის აღებაში ხედავს. სამივე ეს კომპონენტი, თავისუფალ საუნივერსიტეტო სივრცეში იყრის თავს. ამ ფონზე სთავაზობს იგი საზოგადოებას, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შიდა რესურსის გამოყენებას, კონფლიქტთან მიმართებაში სამშვიდობო პოლიტიკური ველის საუნივერსიტეტო რესურსით შევსების და სამშვიდობო ცენტრად ჩამოყალიბების შესაძლებლობას. პროფ. ზ.ხონელიძის მტკიცებით, დასახული მიზნის განხორციელება, მხოლოდ იმ შემთხვევაში გახდება პრაგმატული სახის მატარებელი, თუკი უნივერსიტეტის თავისუფალ აკადემიურ სივრცეში, საქართველოს დღევანდელი პოლიტიკური ყოფის შესატყვისი თემატიკა იქნება შემოტანილი. ამ უაღრესად გაბედული შემოთავაზების გასამყარებლად, იგი საქართველოს ხელისუფლებას, ქართული მეცნიერებისთვის და კონფლიქტოლოგიის სფეროში მომუშავე ადამიანებისთვის, დღემდე უცნობ და სიახლით

დატვირთულ ახალ ფორმულას – „საუნივერსიტეტო დიპლომატიის“ გამოყენებას სთავაზობს.

ამ იდეის ხორცშესხმის რეალურ გზას, პროფ. ზ.ხონელიძე, აღნიშნულ პროცესში მაღალი დონის ინტელექტუალთა ჩართულობაში ხედავს. აქედან გამომდინარე, საქართველოს ხელისუფლების მაღალი ემელონების წარმომადგენლებს და საზოგადოებას ერთხელ კიდევ შეახსენებს: იმპერიული ამბიციებით შეპყრობილი ქვეყნების მუდმივი საფრთხისგან საქართველოს დაცვის და ეროვნული სახელმწიფოებრივი ინტერესების გატარების შესაძლებლობა, ქართველ ინტელექტუალთა გონიერებაზე დაფუძნებით შემუშავებული წინადადებების მიხედვით მოქმედებში მდგომარეობს. მითუმეტეს, ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური ერთობლივი სახელმწიფოს მშენებლობა, განათლებასა და მეცნიერებაზე, ობიექტური ცოდნის ჭეშმარიტ წყაროზე, პრაგმატულად მოაზროვნე ახალგაზრდობაზე დაყრდნობით უნდა განხორციელდეს. ამის ერთობლიობის ინსტიტუციას, როგორც წიგნის ავტორი აღნიშნავს, უნივერსიტეტი წარმოადგენს, რომელსაც პარტნიორობის ფორმატით კონფლიქტის დაძლევის საქმეში მნიშვნელოვანი მისიის შესრულება მხოლოდ „საუნივერსიტეტო დიპლომატიის“ განხორციელებით ხელეწიფება. „საუნივერსიტეტო დიპლომატიის“, დიპლომატიის სხვა დანარჩენ სახეობებთან უპირატესობის უკეთ წარმოჩენის მიზნით, პროფ. ზ.ხონელიძე რამდენიმე არგუმენტს სთავაზობს სამეცნიერო წრეებს და მკითხველ საზოგადოებას: ა) „საუნივერსიტეტო დიპლომატია“, დაინტერესებულ სუბიექტებს შორის კომუნიკაციის ახალ ფორმას წარმოადგენს; ბ) იგი მეცნიერების დიპლომატიისა და სამეცნიერო კერის – უნივერსიტეტის დარგთაშორის კავშირს ეფუძნება; გ) „საუნივერსიტეტო დიპლომატია“ ორ-აზროვნებისა და ბუნდოვნებისგან სრულადაა განთავისუფლებული.

ამ კონცეფციის ფონზე, წიგნის ავტორი ფორმულირების სახით იმ ძირითად პრინციპებს და განსაკუთრებულ მახასიათებლებს აყალიბებს, რომელიც სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტს აკისრია. დასახული მიზნის შესრულების პირველი რიგის ამოცანად, შემდეგი ღონისძიებების გატარება ესახება: ა) უნივერსიტეტის განსაკუთრებული მისიის შესასრულებლად დამატებით უნდა გამოიკვეთოს მისი განსხვავებული პროფილი და სტრატეგია. ხოლო რეალიზაციისთვის განისაზღვროს შესაბამისი გზა; ბ) სამეცნიერო სამშვიდობო დიალოგისათვის მოსამზადებელი საფეხურის შესაქმნელად, განხორციელდეს მშვიდობის ღირებულებათა კატეგორიის კვლევა და ლობირება. სამეცნიერო დისციპლინის სახით იქნას შემოღებული



კონფლიქტის დარეგულირებისთვის მრავალპროფილური სამშვიდობო განათლება; გ) უნივერსიტეტის ცნობადობის გასაზრდელად, საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთობის გაღრმავების პარალელურად, უნდა შენარჩუნდეს აფხაზეთისა და ე.წ. სამხრეთ ოსეთის შესახებ თემების კვლევის აქტუალობა.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, თუკი სიღრმისეულად ჩავნვდებით პროფ. ზ.ხონელიძის მიერ შემოთავაზებულ დებულებებს, ნათელი გახდება, რომ მას სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო ხაზით სრული რეორგანიზაცია და იმ საფეხურებამდე ამაღლება აქვს დასახული, რომელიც უნივერსიტეტს შესაძლებლობას მისცემს, კონფლიქტების მშვიდობიანად მოგვარებისა და ქართული სახელმწიფოს ტერიტორიის გამთლიანების საქმეში ფლაგმანის ფუნქცია შეასრულოს. ამ ამოცანის წარმატებით გადაწყვეტა, მხოლოდ იმ შემთხვევაში გახდება შესაძლებელი, თუკი, აღნიშნული საკითხი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ პრიორიტეტად, ქართული სახელმწიფოს შენების, მისი ერთიანობის გზის დასაწყისად იქნება გამოცხადებული. ამ შემთხვევაში, შესაბამის სახელისუფლებო სტრუქტურების ხელშეწყობას განსაკუთრებული დატვირთვის ფუნქცია ეკისრება.

ქართული სამეცნიერო წრეებისა და ფართო საზოგადოებისათვის პროფ. ზ.ხონელიძის მიერ შეთავაზებული „საუნივერსიტეტო დიპლომატიის“ – ამ ახალი იდეის ხორცშესხმის სრულფასოვნად განხორციელების შესაძლებლობა, რეალურ სახეს მხოლოდ მას შემდეგ შეიძენს, როცა მისი სამოქმედო არეალი სამხრეთ კავკასიური სივრცის ფარგლებში გაფართოვდება. თუ როგორ უნდა მოხდეს ამ ჩანაფიქრის პრაქტიკაში გადმოტანა და რა მოსალოდნელი დადებითი შედეგების მოტანა შეუძლია პრაქტიკულად მის რეალიზაციას სამხრეთ კავკასიის რესპუბლიკების (მათ შორის საქართველოს) მიმართ, ამის შესახებ დანვრილებითაა საუბარი იმავე მონოგრაფიაში წარმოდგენილ პროექტში, რომელიც შემდეგი სახითაა დასათაურებული: „საქართველოს არჩევანი. პროექტი: სამხრეთ კავკასია – გეოპოლიტიკური სივრცე (რეგიონალური თანამშრომლობის ახალი ფორმატი)“.

მიმდინარე პოლიტიკური და რეგიონალური პროცესების სიღრმისეული ანალიზის ფონზე, ავტორი პრინციპული ფორმით აყენებს საკითხს – საქართველოსთვის საერთაშორისო ფუნქციის დაბრუნების შესახებ. ამ ჩანაფიქრის განსახორციელებლად, იგი ხელისუფლების შესაბამის უწყებებს სთავაზობს უებარ რეცეპტს, სადაც კონკრეტულადაა გაწერილი თუ რა გზითა და საშუალებებით შეიძლება დასახული ამოცანის გადაწყვეტა. ამ

ფონზე, პროფ. ზ.ხონელიძე სვამს კითხვას, თუ რაში მდგომარეობს სამხრეთ კავკასიის რეგიონში ქართული მისია და იქვე ფორმულირების სახით იძლევა დამაჯერებელ პასუხს. მისი მტკიცებით, სუვერენული სახელმწიფოებისგან შემდგარი სამხრეთ კავკასია, ერთიანი რეგიონალური სივრცით უნდა წარდგეს მსოფლიოს ძირითადი გეოპოლიტიკური ცენტრების – აშშ-ის, რუსეთის ფედერაციისა და ევროკავშირის წინაშე. ამის აუცილებლობას იგი შემდეგ ძირითად განმაპირობებელ ფაქტორებში ხედავს:

ა) ევროპა-აზიის გზაჯვარედინზე მდებარე და მისი დამაკავშირებელი ქვეყნების (საქართველო-აზერბაიჯანი-სომხეთი) ერთიანი გეოსტრატეგიული და პოლიტიკური ცენტრისადმი საჭირო მდებარეობა; ბ) საერთაშორისო თანამეგობრობისა და ევროპის ქვეყნების დამოკიდებულება საქართველოსადმი, პოლიტიკურად მოტივირებული ორიენტაცია სამხრეთ კავკასიისადმი, როგორც ერთიანი ორგანიზმისადმი და ა.შ.

ამ ფონზეა წარმოდგენილი სამხრეთ კავკასიაში რუსეთის, აშშ-ის, ევროკავშირის, თურქეთისა და ირანის ინტერესები. ავტორი დასაბუთებული ფორმით წარმოაჩენს იმ განმაპირობებელ მიზეზებს, რამაც უმოქმედობის შემთხვევაში, შეიძლება საქართველოს, რელიგიურ-კულტურული შემაკავშირებლის ფუნქცია და რაც მთავარია, რეგიონში გეოსტრატეგიული სტატუსი დააკარგვინოს.

ამ რეალური საფრთხის აცილების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს გარანტორად, პროფ. ზ.ხონელიძეს, საერთო ღირებულებათა ინტერესებზე დაფუძნებული და დაბალანსებული რეგიონალურ-გლობალური პროექტის მომზადება ესახება, რომელსაც ისტორიული, ბუნებრივი და გეოგრაფიული ფაქტორები დაედებოდა საფუძვლად. მისი სამართლიანი მტკიცებით, ასეთი პროექტის ამოქმედება შესაძლებლობას შექმნის: ა) საქართველო, სამხრეთ კავკასიის ბუნებრივი მდგომარეობის უნიკალური ფუნქციის მატარებელი და პასიურიდან აქტიური პოლიტიკური მოთამაშე გახდეს; ბ) ერთიანი ძალისხმევით განხორციელდეს აფხაზური და ოსური კონფლიქტების დაჩქარებული ტემპით მოგვარება; გ) სამხრეთ კავკასიის (საქართველო, აზერბაიჯანი, სომხეთი) ერთიანი სამხედრო, პოლიტიკურ და სავაჭრო-ეკონომიკურ რესურსზე დაფუძნებული მოდელის პრაქტიკული რეალიზაცია, მსოფლიო გლობალურ პროცესებში სამხრეთ კავკასიის გაერთიანებული სახელმწიფოს უსაფრთხო ინტეგრირებას უზრუნველყოფს; დ) სამხრეთი კავკასია, საერთაშორისო კაპიტალის ფორმირების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს გეოეკონომიკურ სივრცედ გადაიქცეს.

საქართველოსთვის პოლიტიკურად, ეკონომიკურად და სახელმწიფოებრივად სასიცოცხლო მნიშვნელობის ამ დებულებების პრაქტიკული რეალიზაცია, როგორც პროექტშია წარმოდგენილი, სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების შიდა ეროვნული და გარე კოლექტიური უსაფრთხოების გარანტიის შესაძლებლობებს ქმნის. სანაღამდეგო მიმართულებით სვლა, საქართველოსთვის წამგებიანი იქნება, რამეთუ „მშვიდობა ტერიტორიის სანაცვლოდ“ ერის სასიცოცხლო ხანგრძლივობის შემოკლების საფეხუროის შემზადებას ნიშნავს. აღნიშნული პროექტის განსაკუთრებულობა იმაშია, მდგომარეობს, მასში საფუძვლიანადაა გაანალიზებული „სამხრეთ კავკასიის გეოპოლიტიკური სივრცის“ იდეასთან მიმართებაში შექმნილი ადრინდელი პროექტები. რეგიონის გარშემო მიმდინარე პოლიტიკური პროცესებისა და მოსალოდნელი რეალური საფრთხეების სრულფასოვანი ანალიზის საფუძველზეა უარყოფილი მათი შეუსაბამობა სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებთან, განსაკუთრებით საქართველოსთან მიმართებაში.

პროფ. ზ.ხონელიძის მიერ შემოთავაზებულ პროექტში დანვრილებითაა განხილული რუსეთის მიერ საქართველოსადმი შეთავაზებული ფორმატის რამდენიმე ვარიანტი: ა) რუსეთის ფორმატით 1=3 (რუსეთი+ საქართველო+აზერბაიჯანი-სომხეთი); ბ) 3+3 ფორმატი (რუსეთი-თურქეთი-ირანი+საქართველო-აზერბაიჯანი-სომხეთი. ეს ფორმატი კავკასიის კონფედერაციაზეა გათვლილი). აღნიშნული ფორმატების გაანალიზების საფუძველზეა დასაბუთებული მისი მიუღებლობა საქართველოს სინამდვილისათვის. იმის შესახებ, თუ სად არის გამოსავალი და რა მიმართულებით შეიძლება სწორი არჩევანის გაკეთება, ამ საკითხთან მიმართებაში წარმოდგენილ პროექტში საგანგებოდაა ყურადღება გამახვილებული.

პროფ. ზ.ხონელიძის მტკიცებით, მხოლოდ ისეთი ფორმატია მისაღები, რომელიც სამივე სახელმწიფოს პარტნიორობაზე დაფუძნებული ძალისხმევით, თითოეული მათგანის ინტერესებს დააკმაყოფილებს. ამის პრაქტიკულ შესაძლებლობას, იგი ფორმატის ორ სახეობაში ხედავს: ა) პირველი ფორმატი - 3+1+1+1. ე.ი. 3=1+1+1 რაც გულისხმობს: საქართველოს+ აზერბაიჯანი+ სომხეთი; ბ) პირველი ფორმატის წარმომადგენლობის შემთხვევაში, მეორე ფორმატის ამოქმედება გახდება შესაძლებელი. მეორე ფორმატი - 3=2+1. ეს გულისხმობს: სანაღამდეგო 2 - საქართველო+ აზერბაიჯანი. რამდენადაც ეს ორი სახელმწიფო ერთმანეთს ავსებენ და შავსა და კასპიის ზღვებს აერთიანებენ, ისინი მოიცავენ სამხრეთ კავკასიის ტერიტორიის და მოსახლეობის 80%- ს. იმავე პროექტში მოტანი-

ლი დებულებების მიხედვით, სომხეთი იზოლირებულ მდგომარეობაში ვერ დარჩება და იძულებული გახდება ამ გაერთიანებას შეუერთდეს. ამ ფორმატის პრაქტიკული ამოქმედება, როგორც პროფ. ზ.ხონელიძე აღნიშნავს, იმის წინა პირობას შექმნის, რომ აშშ- მა, ევროკავშირმა, თურქეთმა, ირანმა და რუსეთმა, ერთმანეთთან შეთანხმებით შექმნან ახალი ფორმატი 3+3+2 (საქართველო-აზერბაიჯანი-სომხეთი+რუსეთი-თურქეთი-ირანი+აშშ-ევროკავშირი).

ამ მიმართულებით პრაგმატული ნაბიჯის გადადგმა, ყოველგვარი გაყოფისა და ამბიციური დაპირისპირების გარეშე შეუწყობს ხელს, ახალი სტაბილური ჯგუფის ჩამოყალიბებას, რაც რეგიონალური უსაფრთხოების პრობლემის გადაწყვეტის შესაძლებლობას შექმნის.

ზაზგასმით შეიძლება ითქვას, რომ პროფ. ზ.ხონელიძის მიერ აღნიშნული პროექტით შემოთავაზებული ფორმატი, ჩვენი ქვეყნის გაერთიანების რეალურ შესაძლებლობად გვესახება. რაც შეეხება ქვეყნის ორიენტაციას, იმავე პროექტის მიხედვით, მხოლოდ და მხოლოდ საქართველოს სახელმწიფოს ინტერესებიდან უნდა ამოვიდეთ და ქართველი ერის ხვალისდელი დღე, სხვა ქვეყნის ინტერესებს არ ვანაცვავდეთ.

ეს საპროგრამო წიგნი, ჩვენს წინაშე დევს. სიტყვა ეკუთვნის ხელისუფლებას, რომელმაც ნაბიჯ-ნაბიჯ ფრთები უნდა შეასხას და საქართველოსთვის სასიცოცხლო პროგრამული დებულებები განახორციელოს. თუკი ვინმე მის რეალიზაციას შეძლებს, იგი საქართველოს ისტორიის უკვდავთა სიაში თავის საპატიო ადგილს დაიკავებს.

დღევანდელმა სინამდვილემ, რამდენადაც ეს წიგნი გადაგვიშალა, ჩვენი ვალდებულებაა (უფრო სწორად ხელისუფლების ვალდებულებაა) მას დაბინდული თვალებით კი არ შეხედოს, არამედ, ამ წიგნის ყოველი აბზაციდან ის უმნიშვნელოვანესი დებულებები და მიმართულებები ამოიკითხოს, რომელიც ერთიანი ქართული სახელმწიფოებრივი სივრცის ხელშეწყობ ბალავარს წარმოადგენს.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე ვიმედოვნებ, რომ ხელისუფლება ამ წიგნის ანბანის წაკითხვას შეძლებს, მასში ქვეყნისთვის სასიცოცხლო მნიშვნელობის მოტანილ დებულებებს მაღალი დონის პროფესიონალთა მსჯელობის საგნად აქცევს და მის განსახორციელებლად პრაგმატულ ნაბიჯებს გადადგამს.

**შოთა ვადაჭკორია**  
ისტორიის მეცნიერებათა  
დოქტორი, პროფესორი